

Suriyeli Mültecilerin Entegrasyonunda Konstrüktivist Halkla İlişkilerin Mesaj Geliştirmeye Yönelik Potansiyeli Üzerine Bir Tartışma^{1 2 3}

Oğuz KUŞ⁴

Başvuru Tarihi: 16.09.2021

Kabul Tarihi: 20.12.2021

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Öz

Milyonlarca Suriye vatandaşı iç savaş sebebiyle komşu ülkelere göç etmek durumunda kalmıştır. Suriyeli mültecilerin Türkiye’de buldukları süre uzun süreli, devamlı ve yapılaşan bir göç örüntüsüne dönüşmüştür. Bu durum entegrasyon süreçlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi gerektiğine işaret etmektedir. Açık kapı politikasını göz önünde bulundurarak Türkiye’nin Suriyeli mültecilere karşı cömert ve kabul edici bir tutum içerisinde olduğunu söylemek mümkündür. Bu durum başarılı bir entegrasyon sürecinin sağlanabilmesi için kurumsal bir temelin varlığına işaret etmektedir. Öte yandan Suriyeli mültecilerin entegrasyon sürecine dahil olmak üzere motive edilmesi ve Türk toplumunun bu süreçte teşvik edici olması önem taşımaktadır. Bu süreçte entegrasyonun önünde engel teşkil edebilecek öz kültürün kaybına yönelik duyulan anksiyete, yanlış bilgilerin toplumsal kabulü etkilemesi gibi entegrasyonu yavaşlatan, Suriyeli mülteciler ile Türk toplumu arasındaki bilgi dolaşımını azaltan değişkenler söz konusudur. Bu çerçevede çalışma iletişim çalışmalarının bir bileşeni olan halkla ilişkilerin, Suriyeli mültecilerle ilgili entegrasyon faaliyetlerine yönelik potansiyel katkısına odaklanmakta ve Türk toplumunun entegrasyonu teşvik etmesi ve Suriyeli mültecilerin entegrasyon sürecine katılım sağlamaya nasıl motive edilebileceğini Esser’in entegrasyon anlayışı ve konstrüktivist halkla ilişkilerin mesaj geliştirme süreçleri perspektifinden tartışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli Mülteciler, Entegrasyon, Halkla İlişkiler, Konstrüktivist Halkla İlişkiler

Atıf: Kuş, O. (2022). Suriyeli mültecilerin entegrasyonunda konstrüktivist halkla ilişkilerin mesaj geliştirmeye yönelik potansiyeli üzerine bir tartışma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), 45-64.

¹ Bu çalışma etik kurul izin belgesi gerektirmemektedir.

² Bu çalışma Oğuz Kuş’un “Suriyeli Mültecilerin Sosyal Entegrasyonunda Halkla İlişkilerin Rolü” başlıklı doktora tezinden türetilmiştir. Danışman: Prof. Dr. Yeşim Güçdemir. Kabul Tarihi: Ekim 2019

³ “Suriyeli mültecilerin entegrasyonunda konstrüktivist halkla ilişkilerin mesaj geliştirmeye yönelik potansiyeli üzerine bir tartışma” başlıklı makalemde danışman hocamın isminin yazar olarak bulunmasından feragat ettiğini bildiririm.

⁴ İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, oguz.kus@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2593-4980

A Discussion on the Potential of Constructivist Public Relations for Message Development in Integration of Syrian Refugees

Oğuz KUŞ⁵

Submitted by: 16.09.2021

Accepted by: 20.12.2021

Article Type: Research Article

Abstract

Millions of Syrian citizens had to migrate to neighboring countries due to the civil war. The migration of Syrian refugees to Turkey has turned into a long-term, continuous and structural migration pattern. This indicates that integration processes should be carried out effectively. Considering its open door policy, it is possible to say that Turkey has a generous and accepting attitude towards Syrian refugees. This indicates the existence of an institutional basis for a successful integration process. However, it is important to motivate Syrian refugees to participate in the integration process and motivate Turkish society to encourage integration. In this process, there are variables that may slow down the integration and reduce the information circulation between the Syrian refugees and the Turkish society, such as the anxiety about the loss of self-culture, influence of misinformation. In this context, the study focuses on the potential contribution of public relations, which is a component of communication studies, to integration activities related to Syrian refugees, and discusses how Turkish society can encourage integration and how Syrian refugees can be motivated to participate in the integration process from the perspective of Esser's integration understanding and constructivist public relations message development processes.

Keywords: Syrian Refugees, Integration, Public Relations, Constructivist Public Relations

⁵ İstanbul University Faculty of Communication Department of Public Relations and Publicity, oguz.kus@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2593-4980

Giriş

Suriye'deki gösteriler hızlı bir şekilde iç savaşa dönüşmüş ve gün geçtikçe daha karmaşık bir yapıya bürünerek günümüze kadar uzanan bir hal almıştır. Farklı aktörlerin de dahil olduğu bu iç savaş, uzun vadede Suriye'de yaşayan insanların hayatını tehdit eden ve derinden etkileyen bir krize dönüşmüştür. Institute Montaigne (2017), 400 bin Suriyeli'nin hayatını kaybettiğini, 6 milyon Suriyeli'nin yerinden olduğunu ve ülke içinde göç etmek zorunda kaldığını, 5 milyondan fazla Suriyeli'nin yurt dışına göç etmek zorunda kaldığını, 1 milyon Suriyeli'nin kuşatma altındaki bölgelerde yaşamını sürdürdüğünü ve en az 13,5 milyon Suriyeli'nin insani yardıma yoğun şekilde ihtiyaç duyacak biçimde yaşadığını belirtmektedir. Okuma yazma oranı %90 olan Suriye'de hali hazırda 2,8 milyon Suriyeli çocuk okula gidememektedir. UNICEF verileri eğitime ve sağlık hizmetlerine ulaşamamak ve yeterli beselenememekten kaynaklanan bir kayıp neslin oluştuğunun altını çizmektedir (Tyyska, Blower, Boer, Kawai ve Walcott, 2017).

Değinen sebeplerden dolayı birçok Suriyeli, komşu ülkelere göç etmek durumunda kalmıştır. Bu durum zamanla Türkiye ve Avrupa'yı da kapsayan önemli bir konu haline dönüşmüş ve birçok farklı medya organında "Mülteci Krizi" olarak tanımlanmıştır. PEW Research (2018) Suriyeli mültecilerin göç hareketi hakkında bir rapor yayımlamıştır, bu rapora göre Türkiye'de 3,4 milyon, Lübnan'da 1 milyon, Ürdün'de 660 bin ve Irak'ta 250 bin Suriyeli mülteci bulunmaktadır. Türkiye'deki Suriyeli mülteci sayısı 2021 yılı itibarıyla 3,6 milyonun üzerindedir (United Nations High Commissioner for Refugees, 2021). Özdemir (2017), Türkiye'nin "açık kapı" politikası çerçevesinde din, dil ve ırk ayrımı yapmadan sınırdan giriş yapan hiçbir Suriyeliyi geri göndermediğini ve kendilerine "geçici koruma statüsü" verilerek misafir edildiğinin altını çizmiştir. Suriye'den savaş şartları sebebiyle gerçekleştirilen zorunlu göç hareketinin bir sonucu olarak Türkiye en fazla Suriyeli mülteciye ev sahipliği yapan ülke konumundadır. Ayrıca, Kızılay'ın toplum merkezlerindeki görüşmelerde aldıkları veriler sonucunda Türkiye'deki Suriyelilerin yarısının ülkelerine geri dönmeyeceği öne sürülmektedir (T24, 2018). Seefar (2018) tarafından gerçekleştirilmiş araştırmaya katılan Suriyeli mültecilerin üçte ikisinin Türkiye'de uzun süreli kalmak istediğini ve yerel entegrasyon süreçlerine dahil olmak için güçlü bir arzu gösterdiğini ifade etmektedir. Rapor, araştırmaya katılanların çoğunun uzun süreli kalma kavramını vatandaşlık almakla eşdeğer gördüğünü ve erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla Türkiye'de kalmak için daha az istek gösterdiğini ifade etmektedir. Türkiye'de artan Suriyeli mülteci nüfusu ve bu durumun uzun süreli göçe dönüşme potansiyeli entegrasyon süreçlerinin gerekliliğine işaret etmektedir.

Gerçekleştirilen entegrasyon faaliyetleri, mültecilerin göç etmiş oldukları ülkedeki eğitim ve ekonomik yapılarla uyumu noktasında önem taşımaktadır. Diğer yandan, entegrasyon sürecinin başarısı mültecileri misafir eden ülke vatandaşlarının bu faaliyetlere olan pozitif bakış açısı ve sürece katılımları ile ilgilidir. Mültecilerin bu sürece katılmayı arzuluyor olması, mültecileri misafir eden toplumun ise bu entegrasyon sürecini teşvik ediyor ve destekliyor olması, kültürlerarası iletişimi güçlendirmek, bir tolerans atmosferi yaratmak ve başarılı bir entegrasyon süreci gerçekleştirmek noktasında önem taşımaktadır. Yerel halkın sosyal entegrasyonu teşvik etmesi, empatik davranması ve önyargılar doğrultusunda hareket etmemesi önemlidir. Bu durum kültürel çatışmaları azaltacağı gibi, mültecilerin Türk toplumunun kültürü ve yaşam tarzıyla entegre olmasını kolaylaştıracaktır.

Açık kapı politikasını göz önünde bulundurarak Türkiye'nin Suriyeli mültecilere karşı cömert ve kabul edici bir tutum içerisinde olduğunu belirtmek mümkündür. Bu durum başarılı bir entegrasyon sürecinin sağlanabilmesi için kurumsal bir temelin varlığına işaret etmektedir. Diğer yandan, entegrasyon sürecinin başarıya ulaşabilmesi noktasında yerel halkın iletişime açık davranması, toleranslı ve kabul edici olması önem taşımaktadır. Fakat entegrasyon sürecini yavaşlatacak faktörlerden bahsetmek mümkündür. Avrupa'dakine benzer şekilde, Türkiye'de de mültecilere karşı çeşitli önyargıların mevcudiyetinden ve yanlış bilgilerin (bkz. Teyit.org, 2017) dolaşımından söz edilebilir.

Bu çerçevede çalışma, iletişim çalışmalarının bir bileşeni olan halkla ilişkilerin Türkiye’de kalan Suriyeli mültecilerle ilgili entegrasyon faaliyetlerine nasıl katkı sağlayabileceği konusuna odaklanmakta ve Türk toplumunun entegrasyonu teşvik etmesi ve Suriyeli mültecilerin entegrasyon sürecine katılım sağlamaya nasıl motive edilebileceğini Esser’in entegrasyon anlayışı (Esser, 2010; Schunk, 2014) ve konstrüktivist halkla ilişkilerin mesaj geliştirme süreçleri perspektifinden tartışmaktadır. Bernays’a göre halkla ilişkilerin üç ana elementi toplumun kendisi kadar eskidir: toplumu bilgilendirmek, insanları ikna etmek veya insanları insanlara entegre etmek (Bates, 2006, s. 5). Modern halkla ilişkilerin kurucularından sayılan Bernays’ın halkla ilişkileri betimlemek konusunda öne sürdüğü elementler de halkla ilişkilerin, mültecilerin entegrasyonunu teşvik etmek noktasında ne derece işe yarar olduğunu gözler önüne sermektedir. İki yönlü simetrik iletişimi ideal pratiklerinin temelinde konumlandırılan ve toplumsal fayda yaratmaya olanak tanıyan bir perspektife sahip olan halkla ilişkilerin potansiyelini mülteci entegrasyonu bağlamında tartışan çalışmalar sınırlıdır. Bu çalışma “Konstrüktivist halkla ilişkilerin mültecilerin sosyal entegrasyonu bağlamında sunabileceği katkı nedir?” ana sorusundan yola çıkmaktadır. Böylece konstrüktivist halkla ilişkilerin mesaj geliştirmeye yönelik potansiyelini entegrasyon bağlamında kavramsal bir tartışma aracılığı ile değerlendirerek alandaki boşluğun doldurulmasına katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Kavramsal tartışmalarda ampirik araştırmalardakine benzer yapısal bir izleği takip etmek güçtür (Jaakkola, 2020, s. 18). Bu sebeple mevcut çalışmada kavramsal tartışma gerçekleştirilirken benimsenen yaklaşım hakkında bilgi vermek elzemdir. Bu bilgiyi ampirik çalışmalardaki “yöntem” başlığına eşdeğer bir açıklama olarak kabul etmek mümkündür. Bu çalışmada Sutton ve Staw’ın “Kavramsal araştırmalar içgörümüzün bir olguya karşı olgunlaşmakta olan doğası sebebiyle ampirik verinin mevcut olmadığı, gelişmekte olan olaylara işaret etmek üzere mükemmel bir araçtır.” ve Maitlis ve Lawrence’ın “Yeni bir olguyu raporlamanın ötesine geçip anlamlandırarak tartışmalarda aktif rol üstlenmek - akademisyenlerin ve pratisyenlerin bir olgu hakkındaki anlam dünyasını şekillendirmek” görüşüne değinen Fawcett ve diğerleri (2014, s. 3) tarafından öne sürülen kavramsal araştırma perspektifi benimsenmiştir. Çünkü halkla ilişkiler, göç ve entegrasyon konularını bir arada ele alan ampirik çalışmalar sınırlıdır ve bahsedilen konuda tartışmaların gerçekleştirilerek bir anlam dünyasının zemininin oluşturulması etkin entegrasyon süreçlerinin geliştirilmesi gerekliliği sebebiyle önemlidir. Bu çalışmada daha önce sınırlı miktarda bir arada ele alınmış iki olgunun (halkla ilişkiler ve sosyal entegrasyon) entegrasyonu ve entegre edilen bu olguların yeni kavrayışları nasıl mümkün kılacağı (Fawcett ve diğerleri, s. 5) açıklanacaktır. Bu bağlamda çalışmada Türkiye’deki Suriyeli mültecilerin göç örüntülerine değinilmiş, entegrasyon kavramı ve entegrasyon kavramının değişkenleri açıklanmış, konstrüktivist halkla ilişkiler anlayışı betimlenmiş ve sunabileceği potansiyel katkı tartışılmıştır.

Türkiye’deki Suriyeli Mültecilerin Göç Örüntüleri

Suriyeli mültecilerin göç örüntüsünün büyük grupları, ulusal ve uluslararası hareketliliği içerdiğini belirtmek mümkündür. Bu hareketlilik savaş sonucunda gerçekleşmekte, göçün uluslararası boyutuyla örtüşmekte ve güvenliğin öncelendiği bir zeminde vuku bulmaktadır. Bu bağlamda Suriyeli mülteciler göç ederken ortaya birçok farklı parametre çıkmaktadır. Göç etmek için gereken paranın toplanması, göç edilecek hedef ülkedeki yardım olanakları, göç uzun süreli bir göçe dönüştüğü anda hedef ülkede kalmaya devam etmek veya farklı ülkelere gidebilmek için gereken yasal zeminin, göç ağının ve ekonomik olanakların mevcudiyeti bu parametrelerden sadece bir kısmını oluşturmaktadır. Van Hear (1998) tarafından geliştirilmiş model göz önünde bulundurulduğunda Suriyeli mülteciler dışa doğru hareket gerçekleştiren zorunlu göçmenler olarak değerlendirilebilmektedir. Bu çalışma bağlamında mülteci kavramı yasal statü olarak kullanılmamış, güvenlik kaygısıyla farklı bir ülkeye zorunlu göç gerçekleştiren bireyleri tanımlamak için kapsayıcı bir terim olarak kullanılmıştır.

Suriyeli mültecilerin zorunlu göçünde göç hareketinin hangi ülkeye gerçekleştirileceği, göçün devamlılığı veya yerleşiklik noktasında farklı parametrelerin teşvik edici veya yavaşlatıcı olduğunu belirtmek mümkündür. Örneğin, Türkiye'nin uygulamış olduğu açık kapı politikası ve coğrafi yakınlık Suriyeli mültecilerin yoğun şekilde Türkiye'ye göç etmesinde bir etken olabilir, diğer yandan Almanya'nın belli bir tarihe kadar Suriyeli mültecileri kabul edeceğini açıklaması Avrupa'da en çok Suriyeli mültecinin neden Almanya'da olduğunu açıklamak noktasında yardımcı bir etmendir ya da Macaristan, Makedonya gibi ülkelerde Suriyeli mülteciler için geçişin engellenmesi Avrupa'ya olan göçün yavaşlamasını açıklarken kullanışlı olabilmektedir. Diğer yandan göç kararını vermek, yolculuğu gerçekleştirmek ve hedef ülkeye varmak şeklinde özetlenebilecek olan Suriyeli mültecilerin göçünde, zorunlu göç bağlamı geçerli olsa dahi ekonomik, sosyal ve entelektüel sermayenin göçün gidişatını ve hedefini etkileyen faktörler olarak düşünülmesi mümkündür. Bahsi geçen değişkenler dolaylı bir şekilde entegrasyon süreçlerine dahil olmak noktasında göçmenlerin motivasyonunu etkileyen faktörler olduğu gibi gidilen ülkelerdeki iş gücü piyasasına katılmak ve göç uzun süreli bir hal aldığında hayatta kalabilmek için önem taşıyan parametrelerdir.

Son olarak Suriyeli mültecilerin hareketliliğinin reaktif ve proaktif göç özellikleri taşıdığını belirtmek mümkündür. Güvenlik kaygısı veya ani gelişen bir güvenlik sorunu sebebiyle yaşamış olduğu ülkeden başka bir ülkeye göç etmiş olan Suriyeli mültecileri reaktif göçmen kategorisinde değerlendirmek mümkündür. Diğer yandan, güvenliğini sağlamak üzere gelmiş olduğu ülkeyi transit bir ülke olarak kullanıp, daha uzaktaki bir hedef ülkeye gitmek üzere mobilize olan Suriyeli mültecileri ise proaktif göçmen kategorisi altında değerlendirmek mümkün hale gelmektedir. Richmond (1993) tarafından sunulan sınıflandırma göz önünde bulundurulduğunda bu durum bir kriz durumu sonucunda panik halinde verilmiş bir karardan ziyade tüm bilgiyi gözden geçirip maddi ve sembolik avantaj durumunu maksimize etmek üzere akılcı şekilde hesaplanıp gerçekleştirilen bir göç hareketi konumundadır.

Suriyeli mültecilerin Türkiye bağlamında düşünüldüğünde uzun süreli göçmen niteliğine sahip olduğunu belirtmek mümkündür. Türkiye'ye ilk Suriyeli mülteci kafilesinin 2011 yılında vardığı göz önünde bulundurulduğunda bu göçün United Nations Department of Economic and Social Affairs (1998) tarafından hazırlanan ve göç tipolojilerine de değinen raporda belirtilen 12 aylık süreyi aştığı açıktır. 2011 yılından bu yana devam eden göç sonucunda, büyük miktarda Suriyeli mültecinin Türkiye'de kalmak istediğine yukarıdaki bölümde değinilmiştir. Bu durum Türkiye bağlamında Suriyeli mülteciler için entegrasyon süreçlerinin işletilmesi gerekliliğini belirgin bir şekilde gözler önüne sermektedir.

Entegrasyon Kavramına Yönelik Teorik Bir Çerçeve

Göç uzun vadede devamlı ve kurumsallaşan bir hal almaktadır. Bunun farklı kaynak ülkeler ve hedef ülkeler arasında örnekleri mevcuttur. Savaş, ekonomik koşullardaki zorluk, iklim gibi sebepler kaynak ülkeleri sabit hale getirirken hayat kalitesindeki yükseklik, endüstrinin gelişmesiyle artan iş gücü ihtiyacı gibi parametreler kimi ülkeleri hedef ülke olmak noktasında sabit hale getirmektedir. Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye göçünde de benzer bir örüntü gözlemlenmek mümkündür. Diğer yandan, göç sonucunda elde edilen ödülün tatmin ediciliği arttıkça uzun süreli göç evrilme ihtimali artmaktadır. Bu durum sürece göç ağları kanalıyla ailelerin dahil olmasına ve kalıcı bir düzen ile yeni kuşakların katılmasına neden olmaktadır. Bu çerçevede uzun vadede göçmenleri misafir eden toplum ve göçmenler arasında sosyal, kültürel ve bürokratik yönden iletişim köprülerinin kurulması gerekli hale gelmektedir. Bu noktada entegrasyon politikalarının geliştirilmesi ve entegrasyonu planlı bir şekilde gerçekleştirmek elzemdir. Entegrasyon tek taraflı bir süreç değildir. Mültecileri misafir eden toplum ve mülteciler entegrasyonu başarmak üzere aktif katılım sağlamalıdır. Çünkü entegrasyon, mültecileri misafir eden toplum ve mülteciler arasında gerçekleştirilecek olan iki yönlü simetrik iletişim ve katılımı ivme kazanabilir, etkili hale gelebilir ve entegrasyonun sürdürülebilirliği sağlanabilir.

Entegrasyonun çeşitli alanlara uygulanabilecek üç adet tanımı mevcuttur (European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 2006):

1. Tek başına olan bileşenleri birbiriyle ilişkilendirmek ve yeni bir yapı oluşturmak.
2. Mevcut yapıya tekil bileşenler veya parçalı yapılar eklemek suretiyle bağlantılı bir bütün oluşturmak.
3. Mevcut bir sistem veya yapı içerisindeki ilişkileri sürdürmek veya geliştirmek.

Değinen tanımları çalışmanın benimsediği perspektif yönünden tartışmak önemlidir. Bu bağlamda önerilen ilk tanımları göçmenler ve göçmenleri misafir eden toplumun ilişkilendirilmesi; ikinci tanımları yeni gelen göçmenlerin ve yeni göç dalgalarının ilk oluşturulan ilişkilendirilmiş yapıya entegrasyonu; ve üçüncü tanımları tüm bu yapılar arasındaki ilişkiyi etkin bir kültürlerarası iletişim anlayışı ve bürokratik zeminle sürdürülebilir kılmak şeklinde yorumlamak mümkün hale gelmektedir.

Bartram, Poros ve Monforte, (2017, s. 181), entegrasyonu göçmenlere sosyal bir üyelik kazandıran ve göçmenlerin hedef ülkede temel kurumlara katılma kabiliyetini geliştiren bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Bu yönüyle entegrasyon, uzun süreli şekilde hedef ülkede bulunmak isteyen zorunlu veya gönüllü göçmenlerin kültürel yapı ve kurumlarla olan iletişimini mümkün kılmaktadır. Entegrasyon, göçmenlerin kurumlar ve sosyal yapı ile etkileşime girebilmesi için bir gereklilik olmakla birlikte, göçmenleri misafir eden toplumların da farklı düzeylerde fayda görmelerini sağlayacak bir süreçtir.

Diğer yandan entegrasyon kavramına yönelik dikkat çekici tartışmalar da söz konusudur. Bu tartışmaların başında entegrasyon ve asimilasyonun ortak ve farklı yönlerinin neler olduğu tartışması gelmektedir. Waters ve Pineau (2015, s. 2) tarafından öne sürülen entegrasyon tanımları bu durumu açıkça ortaya koymaktadır. Yazarlar entegrasyonu göçmen grupların üyelerinin ve onları misafir eden toplumların birbirine benzemesi olarak tanımlamaktadır. Bu noktada, göçmenlerin ve hedef ülke toplumunun birbirine ne şekilde benzeyeceği konusunda (Örn. bazı geleneklerinden vazgeçerek mi, yeni gelenekler oluşturarak mı?) detay bulunmamaktadır. Fakat yazarların devam cümleleri entegrasyon sürecini iki yönlü ve katılımcı bir hareket olarak gördüklerine işaret etmektedir: "Entegrasyon süreci ekonomik ve sosyal boyutlara sahiptir, göçmen kuşağıyla başlar, ikinci kuşakla ve devam eden kuşakla sürer. Entegrasyon süreci göçmenlerin ve onlardan sonraki kuşakların ana sosyal kurumlardan (okul, iş gücü piyasası ve diğer Amerikalılardan) gördükleri kabule bağlıdır." Bu tanımları entegrasyona iki yönlü bir süreç olarak yaklaştığı açıktır. Çünkü, entegrasyonu birbirine benzeşme süreci olarak ele alıyor olması mültecilerin öz kültürünü kaybetme kaygısıyla bu sürece karşı direnç göstermesine sebep olma ihtimali taşımaktadır.

Castles, Haas ve Miller (2014, s. 265) ise entegrasyon kavramını bir birleşme olarak tanımlayarak iki ana soru sormaktadır: Göçmenler ve gelecek kuşaklar hedef ülke toplumu ve ulusunun bir parçası nasıl olabilir, devlet veya sivil toplum bu süreci nasıl yapılandırabilir? Bu iki soru ölçeğinde ise devletlerin entegre olma ya da birleşme kavramına yönelik farklı yaklaşımları olduğunun altı çizilmektedir. Örneğin, Kuzey Doğu Asya'da göçmenler kısa süreli yerleşimciler olarak görüldüğünden entegrasyon göz önünde bulundurulmamaktadır. Bu durumda, hedef ülkenin şartları aynı zamanda göçmen alan bir toplumun nasıl bir entegrasyon süreci geliştireceğini de belirlemektedir. Bu durum her ülkenin özgün şartları çerçevesinde kültürel ve sosyal bir entegrasyon süreci planlaması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Entegrasyon sürecinden bahsedilirken asimilasyon kavramı sıklıkla gündeme gelmektedir. Entegrasyonun asimilasyondan farkını anlamak noktasında Castles ve diğerlerinin (2014, s. 266) tanımladığı asimilasyon ve farklılaşmış ihraç kavramlarını da ele almak elzemdir. Yazarlar, asimilasyonu göçmenlerin topluma tek taraflı bir uyum süreci sonucunda entegre edilmesi olarak tanımlamakta ve bu süreçte göçmenlerin farklılaştırıcı dilleri, kültürleri ve sosyal özelliklerini bir kenara bırakıp toplumun çoğunluğundan ayırt edilemeyecek hale gelmesi gerekliliğinin altı çizilmektedir. Farklılaşmış ihraç ise göçmenlerin toplumun belirli boyutlarına erişimine izin verildiği (örneğin, iş gücü pazarı) ve diğer kurumlara (vatandaşlık, siyasi katılım) erişimin kısıtlandığı bir sürecin altı çizilmektedir.

Bu yönüyle asimilatif ve farklılaşmış ihraç perspektifinden entegrasyon sürecine yaklaşmak sorunları da beraberinde getirecektir. Çünkü bu perspektiflerde göçmenlerin kendilerini kültürel ve sosyal yönden birey yapan özelliklerden vazgeçmekte direnç göstermeleri muhtemeldir. Diğer yandan farklılaştırıcı ihraç yönelimli bir yaklaşımın uzun vadede topluma farklı ölçeklerde katkı sunan göçmenlerin ayrımcılığa uğraması olarak yorumlanma ihtimali söz konusudur. Bu noktada entegrasyonu hedef ülke toplumunun ve göçmenlerin sosyal ve kültürel özelliklerini göz önünde bulunduran, bu özelliklere saygı duyan fakat aynı zamanda hedef ülke toplumunun değerlerinde ve işleyişinde tahribata yol açmayacak şekilde düzenlenen, göçmenlerin ve yerel toplumun eşit düzeyde katılım gösterdiği iki yönlü bir iletişim süreci olarak tanımlamak mümkündür. Çalışma kapsamında entegrasyon iki yönlü bir iletişim süreci barındırması yönüyle değerlendirilecek ve kullanılacaktır. Bu noktada Madero, Bhattacharya, Mugisa ve Mahaseth (2016, s. 4) entegrasyon kavramına yaklaşımını hatırlamakta fayda bulunmaktadır: “Sosyal entegrasyon, iki topluluğu kültürel kimliklerini devam ettiren bir araya getirmek için bir fırsat olarak görülmelidir. Kültürel asimilasyon yerine birbirlerinin kültürel farklılıklarından memnuniyet duymayı da içermektedir.” Bu anlayış göz önünde bulundurulduğunda, Esser’in entegrasyon için sunmuş olduğu şemanın işlevsel olabileceği düşünülmektedir. Takip eden bölümde Esser’in entegrasyon anlayışı değerlendirilmiştir, bu bölüm aynı zamanda halkla ilişkiler perspektifinin entegrasyonun aşamalarında sunabileceği katkıları tartışmak bakımından teorik bir zemin yaratmaktadır.

Esser’in Entegrasyon Yaklaşımı

Esser sosyal entegrasyon noktasında dört temel bileşenden bahsetmektedir. Bu bileşenler kültürlenme, yerleşim/konumlanma, etkileşim ve identifikasyondur. Schunck (2014, s. 33), Esser’den aktarmış olduğu tabloda bu boyutları şu şekilde açıklamaktadır:

Tablo 1
Esser’in Entegrasyon Yaklaşımının Boyutları

Süreç	Boyut	Yön ve örnekler
Kültürlenme	Kültürel	Bilgi, yetenek, yaşam tarzı
Konumlanma	Yapısal	Haklar, eğitim, gelir
Etkileşim	Sosyal	Arkadaşlık, aile, evlilik
İdentifikasyon	Duygusal	Kimlik, dayanışma, değerler

Kaynak: Schunck, R. (2014). *Transnational Activities and Immigrant Integration in Germany*. R. Schunck içinde, *Transnational Activities and Immigrant Integration in Germany* (s. 179-199). Cham: Springer.

Yukarıda değinilmiş olan Esser’in entegrasyon yaklaşımının boyutlarını göçmen ve hedef toplum arasında gerçekleşen üç aşamalı bir etkileşim süreci olarak yorumlamak mümkündür. İlk aşamada (kültürlenme) göçmen hedef toplumla etkileşime geçecek yetenekleri kazanmaktadır. İkinci aşamada (konumlanma ve etkileşim) toplumun kurumları ve bireyler ile kazanmış olduğu yetenekler aracılığı ile etkileşime geçmekte, sosyal haklardan etkili bir şekilde faydalanma ve sosyal ağ oluşturma fırsatı yakalamaktadır. Son aşamada (identifikasyon) ise hedef ülke toplumu ile bütünleşmekte ve farklı boyuttaki değerlerin benimsenmesi süreci gerçekleşmektedir.

Lakey (2003, s. 106), gerçekleştirmiş olduğu literatür incelemesinde kültürlenmenin kimi zaman literatürde kullanılmadığını, asimilasyon, kültürel entegrasyon, yerleşme, absorbe etme ve kişisel kimlikleme terimlerinin

kullanıldığını belirtmekte bu terimlerin genel olarak kültürlenme terimine işaret ettiğinin altını çizmektedir. Bu bağlamda kültürlenme sürecinin iletişim boyutundan söz edilmediğini belirtmektedir. Kültürlenme sosyalleşme olarak da tanımlanmaktadır ve bir bireyin toplumsal etkileşimi gerçekleştirebilmek için bilgi, kültürel standartlar ve gereklilikleri elde etmesi durumudur (European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 2006). Bu tanım açık şekilde kültürlenmeyi sosyalleşme olarak tanımlamaktadır ve bu durumun ön koşulunun iletişim olduğu açıktır.

Diğer yandan Perkmann'ın önermeleri de kültürlenme, sosyal entegrasyon ve sistem entegrasyonu üçgenini açıklamak için önemlidir. Giddens'in görüşlerinden de faydalanan Perkmann (1998, s. 491), sosyal entegrasyonun ortak mevcudiyete işaret ettiğini ve sistem entegrasyonunun zaman ve mekan uzamındaki yayılımı açıkladığını belirtmektedir. Bu bakış açısı sosyal entegrasyon ve sistem entegrasyonu yaklaşımlarını özellikle dilsel doğa olmak üzere kültürel yeteneklere sahip olmak şeklinde açıklamaktadır. Chan (2014, s. 5), kültürlenme kavramının öncül bileşeninin değişim olduğunu belirtmektedir. Bu değişim bir kişinin yaşıyor olduğu kaynak toplumdaki yeni bir topluma (hedef ülke toplumu) geçmesini içermektedir. Coğrafi değişimle ilişkili şekilde kültür ve psikolojik aurada da değişim söz konusudur.

Esser'in entegrasyonu ve göçmenleri misafir eden toplumun kültürünü öğrenmeyi, göçmenlerin kişisel sermayesini daha etkili şekilde kullanması noktasında önemli bir parametre olarak gördüğü açıktır. Esser'in farklı yazarların görüşlerinden de faydalanarak ortaya koymuş olduğu görüşleri bu durumu doğrular niteliktedir (2010, s. 6, 7):

“Göçmenler, göçmen kabul eden bir ülkeye girdiklerinde, halihazırda farklı sermayelerle (kültürel, ekonomik ve sosyal) az veya çok donanmış haldedirler. Fakat bu sermayelerin tümü kullanılmamakta ya da varılan noktadaki hayatta hedeflere ulaşmak için yeterince etkili olmamaktadır. Bunun arkasında yatan sebep, gündelik hayatı yürütmek için gerekli olan sermayenin belirli bağlamlara bağlı olmasıdır. Bu noktadan hareketle, sermaye önemli hedefleri başarabilmek için az veya çok spesifik kalmaktadır. Bu problemin bir çözümü hedef ülkede (ve hatta ötesinde) yüksek kullanılabilirliği olan bir sermayeye yatırım yapmaktır. Bu durum hedef ülkenin bağlamına uygun seçimlerle (ikinci bir dil öğrenmeye yönelik çaba göstermek, hedef ülkede eğitim alma arzusu) veya etnik gruplar arası ilişkiler kurma girişimleriyle kesilmektedir.”

Esser'in tanımlaması göçmenlerin mevcut sosyal, ekonomik ve entelektüel birikimlerinin onları hedef ülkeye taşımak, yaşamlarını devam ettirebilmek ve entegre olabilmek noktasında önemli bir role sahip olduğuna işaret etmektedir. Bu yönüyle hedef ülkedeki kültürel öğelere uyuma işaret eden bu yapı bir göçmenin hedef ülkedeki entegrasyon sürecinde önemli bir yere sahiptir. Sosyal, ekonomik ve entelektüel birikimin sağlayabileceği avantajları konumlanma safhasında gözlemlemek de mümkündür.

Konumlanma bir bireyin göç etmiş olduğu hedef ülkenin toplumunda eğitim veya ekonomi sistemi içerisinde bir yer edinmesidir. Bireyin toplum içerisinde bir meslekte ya da bir vatandaş olarak yer edinmesi durumu konumlanma kavramı bağlamında tartışılabilir. Konumlanma spesifik konumla ilgili hakların elde edilmesiyle ve sosyal bağlar kurma şansı elde edip sosyal ve ekonomik sermaye kazanma fırsatı ile ilintilidir. Kültürlenme ise konumlanmanın ön koşuludur (European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 2006).

Bu bağlamda konumlanmanın göçmenin hedef toplumun kurumlarıyla (iş gücü piyasası, eğitim vb.) kurmuş olduğu başarılı ilişki sonucunda pozitif yönlü olarak gelişeceği yorumunda bulunmak mümkündür. Bir göçmenin konumlanmasının ön şartı kültürlenme olduğu gibi iyi bir konuma sahip olan göçmenin toplumsal ölçekte diğer birey ve kurumlarla (eğitim, sosyal güvenlik, ekonomi vb.) etkileşim sürecine gireceği açıktır. Bu yönüyle konumlanma etkileşimin bir ön şartı olarak görülmelidir. Diğer yandan, bir göçmenin hedef ülkenin toplumu içerisindeki konumunun onun kültürel, sosyal ve ekonomik sermayelerini etkileyeceğini bu yönüyle etkileşim sürecinde erişebileceği seviyenin belirleyicilerinden olduğunu belirtmek yanlış olmayacaktır.

Schunck (2014, s. 32) konumlanmayı entegrasyonun yapısal boyutu bağlamında ele almaktadır. Bu boyut, göçmenlerin hedef ülke toplumundaki ilgili alanlara konumlanması ve katılımına işaret etmektedir. Ek olarak Batı toplumlarında iş gücü pazarı ve eğitime katılımın yapısal asimilasyonun temelleri olduğunun da altı çizilmektedir. Schunck her ne kadar konumlanmayı asimilasyonun temeli olarak tanımlıyor olsa da, bunun entegrasyon için de geçerli bir durum olduğunu söylemek mümkündür. Konumlanmanın yapısal bir boyutta ele alınıyor olmasını ise şöyle açıklamak mümkündür. Bir göçmen, kültürlenme aşamasında kendiyile ilgili bir süreci aşmaya çalışmaktadır. Gelmiş olduğu yeni ortamın geleneklerini ve gündelik hayatına dair ince ayrıntılar hakkındaki bilgisini bireysel bir ölçekte geliştirmeye çalışmaktadır. Konumlanmada ise göçmen gelmiş olduğu hedef ülkenin kurumlarıyla etkili bir etkileşime girmek durumundadır. Bu yönüyle konumlanma sistemle ilgili bir hal almaktadır. Çünkü bir toplumun eğitim kurumları ya da iş gücü piyasasına katılımı belirleyen kurumlarıyla muhatap olmadan bu süreçlere dahil olmak güçtür. Etkileşim bu yönüyle sistemle ilgilidir. Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse etkileşim entegrasyonun bireyle ilgili aşamalarının ötesinde, göçmenin kurumlarla yaşadığı bir etkileşime işaret etmektedir.

Amétépe ve Hartmann-Hirsch (2011, s. 198), farklı konumlara sahip farklı yabancı gruplarının mevcudiyetinden bahsetmektedir ve bu grupların farklı maaş, istihdam oranı, kamu bütçelerine katkı ve tüketimlerinin söz konusu olduğunun altını çizmektedir. Yazarlar, çözümlenmelerine göre bu konumun ekonomik sermaye (maaş ve diğer pazar girdileri) ve kültürel sermaye, eğitim seviyesi (gelişmiş, geçiş veya gelişmekte olan ülkelerde kazanmış oldukları dereceler) tarafından belirlendiğinin altını çizmektedir.

Amétépe ve Hartmann-Hirsch konumlanmanın farklı bir boyutuna ışık tutmakta ve Bourdieu'nun kavramlarının bu süreçteki önemine değinmektedir. Bu noktada elde edilen ekonomik güç ve eğitimin konumlanmada etkili bir seviye yakalamak noktasında önem taşıdığına altı çizilmiştir. Çünkü kültürel ve ekonomik sermayenin iki ayrı rolü vardır. Öncelikle bunlar birbirini besleyen kavramlardır. Dil, kültürel kodları bilmek ve gündelik hayata dair bilgi sahibi olmanın doğal sonucu ekonomik sermayenin elde edilmesinin kolaylaşmasıdır. Bu yönüyle kültürel sermayenin ekonomik sermayeyi besleyen bir yönü vardır. Ekonomik sermaye ise, toplumun katmanları arasındaki geçişleri göçmenler için kolaylaştırmaktadır. Bu durum etkileşime girilebilecek yerel toplumsal grupları ve elde edilecek olan sosyal sermayenin boyutunu belirleyen bir durumdur.

Etkileşim ortak yönelimlere sahip bireyler tarafından bağlantıların ve ağların oluşturulması anlamına gelmektedir. Bu bağlantılar ve ağlar, arkadaşlıkları, romantik ilişkiler veya evlilikleri ve daha genel anlamda sosyal gruplara olan aidiyeti içermektedir (European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 2006). Esser'in entegrasyon modelinde değinmiş olduğu etkileşim parametresinin göçmenlerin sosyal sermaye oluşturmasıyla ilintili olduğu görülmektedir. Bu noktada iki yönlü bir şekilde, yani hem göçmenler hem de hedef toplumun isteği ile gerçekleştirilmiş bir etkileşimin sosyal gruplara olan aidiyeti de arttıracığını söylemek mümkündür.

Penninx (2005, s. 149) tarafından sunulan bulguları da göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Penninx, daha büyük organizasyonel yapıların (Avrupa Birliği gibi) göçmen entegrasyonu ile ilgili genel çerçeveyi belirlemesi gerektiğini ve yerel aktörlere destek sağlaması gerektiğini fakat gerçek işin yaratıcı bir şekilde yerel aktörlerce konuyu ilgilendiren tüm ilgililerle çözülmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu bağlamda etkileşimin göç politikası veya yasal zorunluluklar aracılığıyla gerçekleştiriliyor olmasıyla, göçmenleri misafir eden toplumun ve göçmenlerin iyi niyet ve istekleri doğrultusunda gerçekleşiyor olması arasında fark bulunmaktadır.

Castles ve diğerleri (2014, s. 292) entegrasyon sürecinde sivil toplum etkileşiminin devlet kurumlarıyla olan etkileşimden daha önemli bir rol üstlenebileceğini belirtmektedir. Bu noktada eğitim fırsatlarının, iş gücü piyasasının, yaşam alanları ve komşuluk ilişkilerinin belirleyici olduğu düşünülürken, devlet tarafından

geliştirilmiş entegrasyon politikalarının kimi zaman esnek ve gerçekçi olmayan yönlerinin olduğunun altı çizilmektedir. Bu yönüyle göçmenleri misafir eden topluma entegrasyon sürecinin başarılı olmasını sağlamak noktasında önemli bir görev düşmektedir.

Etkileşim sürecinde yerel toplum ve göçmenlerin yerleşim alanlarının ayrı olmaması (Mägi, 2018), yerel toplumla etnik etkileşim (Constant ve Zimmermann, 2009) ve dil öğreniminin önemli olduğu gözlemlenmektedir. Mägi (2018)'nin çalışmasının sonuçları Estonya'da Rus arka planı olan veya Rusça konuşan bireylerin etnik kimliğini, Eston ağırlıklı mahalle ve bölgelerde oturduğunda azınlıkların oturduğu mahallelere kıyasla değiştirmeye daha yatkın olduğuna işaret etmektedir.

Etkileşimin sağlanması noktasında dil öğreniminin yadsınamaz derecede önemli bir yeri olduğunun altını çizmek gerekmektedir. Göçmenlerin ağ oluşturmaları, arkadaşlık ilişkileri kurmaları noktasında ve aynı zamanda iş piyasası ve toplumun diğer kurumlarıyla etkileşime girebilmesi noktasında dil önemli bir role sahiptir. Verga ve Kotz'un (2013) gerçekleştirmiş oldukları araştırma sosyalliğin yetişkinlerin dil öğreniminde potansiyel etkileyici bir faktör olarak konumlandığını belirtmişlerdir. Bu bağlamda dil öğrenimi ve sosyal etkileşim birbirini pozitif yönde etkileyen parametreler olduğunu belirtmek mümkündür.

Kimliklenme ise bireyin sosyal sistemle kimliğini ifade etme durumuna işaret eder. Kişinin kendisini kolektif bir bütünün parçası olarak görüp görmemesiyle ilgilidir. Kimliklenmenin bilişsel ve duygusal yönleri mevcuttur (European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 2006).

Latcheva ve Herzog-Punzenberger (2011), Esser'in de fikirlerine değinerek göç ve entegrasyon sürecinin final noktası olarak göç edilen toplumla kimliklenmeyi not etmişlerdir. Bu noktada yazarlar, kimliklenmenin konstrüktivist bir yapısı olduğunu ve etnisite veya etnik kimliğin durumsal, ilişkisel ve bağlam-bağımlı olduğunu savunmuşlardır. Latcheva ve Herzog-Punzenberger, kimliklenmenin üç farklı türü olduğundan bahsetmektedirler. Bu kategorizasyon şu şekilde yapılmıştır:

1. Kaynak ülke ile yoğun kimliklenme
2. Kimliksel ikilem – bu durum aidiyet konusunda birbiriyle çelişen duyguları ifade etmek için kullanılmaktadır.
3. Çoklu kimlikleme – bu durum hem kaynak ülkeye hem de göç edilmiş olan ülkeye güçlü duygusal bağı ifade etmek için kullanılmaktadır.

Latcheva ve Herzog-Punzenberger'in araştırması kimliklenmenin doğrudan doğruya kişiye bağlı bir durum olmadığını, bunun göçmenlerin göç ettiği hedef ülke toplumunun da katkısı olabilecek bir süreç olduğunu göstermektedir. Araştırmaya katılan deneklerin “onlar sizi sevmediği sürece siz onları sevemezsiniz” ya da “her yatırıma buraya yaptım: arkadaşlar, iş, aile. Artık Avusturya kimliğim de var, bence ben bir Avusturyalıyım” gibi anlatılar açık şekilde göç edilen toplumdaki sivil toplum ve kurumların kimliklenmeye olan etkisine işaret etmektedir. Bu durum etkileşim noktasında sivil topluma daha büyük rol düştüğü savını doğrulamakla beraber, dolaylı olarak entegrasyon sürecinin tüm bileşenlerinde de sivil toplumun hayati bir rolü olduğunu doğrulamaktadır.

Kimliklenme noktasında Zimmermann, Zimmermann ve Constant'ın (2007) da bir kategorizasyonu mevcuttur. Bu kategorizasyon asimilasyon ve entegrasyonu iki farklı terim olarak ele alması yönüyle önem taşımakta ve bu çalışma çerçevesinde konstrüktivist halkla ilişkilerin potansiyel katkısı tartışılırken yol gösterici bir anlayış olma özelliği taşımaktadır. Araştırmacıların kategorizasyonu dört farklı alt kırılım içermektedir:

1. Göçmenler hem gelmiş oldukları hedef ülkeye hem de yola çıkmış oldukları kaynak ülkeye güçlü şekilde bağlılık hissedebilirler, bu duygular barışçıl şekilde bir arada barınabilirler. Bu durumda bulunan göçmenler entegre olmuş şeklinde sınıflandırılabilir.

2. Göçmenler yola çıkmış oldukları kaynak ülkenin kültüründen bütünüyle ayrılır, göç etmiş oldukları hedef ülkenin kültürüne bütünüyle uyum sağlar ve bu ülkeyle kendilerini kimliklerlerse, bu durumdaki göçmenler asimile olmuş şeklinde sınıflandırılabilir.
3. Yola çıkmış oldukları kaynak ülkeye güçlü bağlılığını devam ettiren, gösteren ve geliştiren veya gelmiş olduğu hedef ülkeye karşı düşük bir bağ gösteren göçmenler ayrılmış olarak sınıflandırılabilirler.
4. Göçmenler uç durumlara uzanabilirler, bu durum yola çıkmış oldukları kaynak ülkeye de varmış oldukları hedef ülkeye de bağlılık göstermeme durumudur. Bu durumdaki göçmenler marjinalize olmuş şeklinde sınıflandırılırlar.

Görüldüğü üzere kimliklenmeyi, dolayısıyla entegrasyonun başarısını, farklı kategoriler altında farklı boyutlarıyla değerlendirmek mümkündür. Bu bağlamda, hedef ülkeyle yoğun kimliklenme önem taşımaktadır. Fakat bunun organik şekilde gelişmiş, toplum ve kurumlarca dayatılmamış bir bağ olması gerekmektedir. Bu noktada sivil toplumun işlerliği, göçmenler ve hedef ülke toplumunun bireyleri arasındaki iki yönlü iletişim ve bu iletişimin eşitler arasında kurulan bir iletişim şeklinde vuku bulması ve teşvik edilmesi entegrasyon sürecinin başarıyla tamamlanması için önem arz etmektedir. Bu bağlamda, konstrüktivist halkla ilişkiler perspektifinin katkısını tartışmak önemlidir.

Konstrüktivist Halkla İlişkiler Yaklaşımı

Hutton (1999), halkla ilişkileri stratejik ilişki yönetimi olarak tanımlamakta, halkla ilişkilerin ikna edici, savunucu, eğitimci, mücadeleci, bilgi sağlayıcı ve itibar yönetici gibi durumsal rollerinin olduğunu altını çizmektedir. Bu bağlamda halkla ilişkiler perspektifinin ortak anlayışa varmayı sağlamak üzere bilgi akışı yaratmak ve sosyal katılımın hacmini geliştirmek gibi entegrasyon süreçlerinde de etkili olabilecek bir bakış açısına sahip olduğunu belirtmek mümkün hale gelmektedir. Çalışma bağlamında Suriyeli mülteciler ve Türk toplumu arasında ortak anlayış ve katılımın sağlanarak entegrasyonun etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi noktasında konstrüktivist halkla ilişkiler anlayışına değinmek mümkündür.

Konstrüktivist yaklaşım, iletişim bilimlerinde tartışma konusu olan konstrüktivizmin halkla ilişkilerle olan bağlantısını ele almaktadır (Okay ve Okay, 2012, s. 108). Konstrüktivist yaklaşım bağlamında, fikirlerin ve gerçekliğin inşası önem arz etmektedir. Konstrüktivist yaklaşım, dünyanın bireylerin sosyo-kültürel potansiyellerinin anlam ve deneyimlerle -ve iletişim- aracılığı ile inşa edildiğini öne sürmektedir. Bu yaklaşım, homojen değildir, farklı düşünce okulları ve yönelimler tarafından oluşturulmuştur (Langer, 1999, s. 77). Bu sebeple konstrüktivizm ile ilgili çalışmaları eğitim, psikoloji ve iletişim gibi farklı alanlarda görmek mümkündür.

Delia'ya göre (2011, s. 9), konstrüktivizm düşüncesi, bireylerin dünyayı kişisel yapı sistemleri merceğinden algılamasıdır. Bu noktada kişisel yapı sistemleri gerçekliğe algısal bir düzen getirmek için uygulanan şablonlardır. Bu demek oluyor ki bu şablonlar kimi durumlarda alınan mesajların açılınması ve algılanması noktasında bireylere yardımcı olmaktadır. Amineh ve Asl (2015, s 9), konstrüktivizmi farklı teorilerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş tek bir teori olarak tanımlamakta ve “konstrüktivist yaklaşımı anlam inşa ederek öğrenme ve insanların deneyimlerini anlamlandırması” olarak açıklamaktadır.

Diğer yandan, Olusegun (2015, s. 66) konstrüktivizmi “öğrencilerin yeni bilgiyi halihazırda sahip oldukları bilgiye dayanarak anlamlandırması” olarak tanımlamakta ve konstrüktivistlere göre öğrenme sürecinin bağlamdan ve öğrenenlerin inanç ve tutumlarından etkilendiğini belirtmektedir. Konstrüktivizm doğrudan doğruya eğitim faaliyeti ile ilgili bir yaklaşım olarak görülüyor olsa da konstrüktivizmin aslında öğrenme ve bilgiyi edinme süreciyle ilgili bir yaklaşım olduğunun altının çizilmesi gerekmektedir. Bu noktada Davis, Ovando ve Minami'nin (2015, s. 403) Fosnot'tan aktarmış olduğu düşünceler önem taşımaktadır:

Konstrüktivizm eğitim ile ilgili biri teori değildir. Konstrüktivizm bilgi ve öğrenme ile ilgili bir teoridir. Bilişsel psikoloji, felsefe ve antropolojideki güncel çalışmaların sentezinden yola çıkarak; teorik bilgiyi geçici, gelişime açık, sosyal ve kültürel olarak yönlendirilen ve bu sebeple objektif olmayan bir yapı olarak tanımlar.

Konstrüktivizm hakkında öne sürülmüş olan bu düşüncelerden yola çıkarak yapı taşlarını yorumlamak mümkündür. Konstrüktivizm bireylerin özgün olduğunu düşünmektedir. Bireyler, kendilerine sunulmuş olan mesajları açıklamak veya bilgileri öğrenmek noktasında kendi düşünce sistemleri, mevcut bilgi birikimleri, tutumları, kültürleri gibi referans noktalarından yardım almaktadır. Diğer yandan, dışarıdan alınan mesajların da bu noktada etkili olduğunu belirtmek mümkündür.

Yukarıda öne sürülen fikirler bağlamında konstrüktivizmin itici güçlerinden bir tanesinin iletişim olduğunu belirtmek mümkündür. Çünkü mevcut yeni bilgi, olgu veya deneyimi yorumlamak için gerekli olan bilginin elde edilmesinde iletişim büyük önem taşımaktadır. Aynı zamanda yeni iletişim teknolojileri bağlamında düşünüldüğünde bireyler sonu olmayan bir bilgi bombardımanına maruz kalmakta, zaman ve mekan bağlamından kopmakta ve sürekli olarak dünyanın her yerinden gelen mesajlarla bakış açılarını şekillendirmektedirler.

Bu noktada, mültecilerin entegrasyonu sürecinde etkili bir araç olabilecek halkla ilişkiler ve konstrüktivizm ilişkisinin tartışılması elzemdir. Çünkü halkla ilişkiler spesifik ilgi gruplarının bakış açılarını, onların sahip olduğu algılama şablonlarını yeniden inşa etmek noktasında da işlevseldir. Bu noktadan hareketle konstrüktivist bir yaklaşımla gerçekleştirilen halkla ilişkiler çalışmalarını tanımlamak için Okay ve Okay'ın (2012, s. 109) öne sürmüş olduğu yaklaşıma değinmek mümkündür. Bu tanım konstrüktivist halkla ilişkiler yaklaşımını "kamuda imajların oluşturulması ve sağlaştırılması aracılığıyla, istenilen gerçekliklerin hedefe yönelik ve tesadüfi konstrüksiyonu olarak" tanımlamaktadır. Tench ve Yeomans (2009, s. 179) konstrüktivist halkla ilişkiler bağlamında gerçekliğin birinci elden deneyimlenen gerçeklik ve temsil, kurmaca ve halkla ilişkiler uzmanları tarafından yaratılan gerçekliğin bir birleşimi olduğunu ifade eder. Bu noktada, halkla ilişkilere Berger'in penceresinden bir perspektif sunan Heide'nin (2009, s. 58) fikirlerine değinmek de önem taşımaktadır. Yazar, Berger perspektifini göz önünde bulundurarak halkla ilişkileri belirli dünya görüşlerini ve gerçeklikleri iletişim faaliyetleriyle inşa eden bir kurum olarak betimlemekte; halkla ilişkilerin belirli sosyokültürel pratikleri, tercih edilen değerleri ve kurumun tavrını geliştirmek ve devam ettirmek üzere metinlerin stratejik dağıtım süreci olarak görülebileceğini not etmektedir. Bu bağlamda Merten'in (2004, s. 53) de fikirlerine değinmek önemlidir. Merten'e göre halkla ilişkiler, arzulanan gerçeklerin inşasıyla arzulanan etkiyi yaratmak üzere iletişim süreçlerini kullanma stratejisidir.

Farklı yazarların görüşlerine dayanarak halkla ilişkileri betimleyen Asunta (2016, s. 97) halkla ilişkilerin iletişim ile yönetim, iletişimin yönetimi veya yönetim iletişimi (ekonomi disiplini altında konumlandırılarak) şeklinde konumlandırıldığından bahsetmektedir. Bu çalışma bağlamında ise halkla ilişkileri hakiki gerçekliğe dayanan ve sosyal fayda güden yapıcı iletişim olarak betimlemek mümkündür. Bu önermeyi takip eden şekilde açıklamak mümkündür. Çalışma bağlamında göz önünde bulundurulmuş konstrüktivist halkla ilişkiler anlayışı mülteci entegrasyonu bağlamında düşünüldüğünde ve halkla ilişkilerin etik ilkeleri çerçevesinde sadece hakiki gerçekliği etkili bir biçimde aktarmak üzere kullanıldığında, mülteciler ve mültecileri misafir eden toplum arasındaki mevcut negatif şablonların ortadan kaldırılması ve bunun yerine daha pozitif şablonların hakiki gerçekliğe dayanan inşası ile entegrasyonun farklı aşamalarının gerçekleştirilmesinde pozitif bir rol oynama potansiyeli taşımaktadır. Konstrüktivist bir halkla ilişkiler sürecinin hakiki gerçekliğe dayanan mesajlarla gereçlendirmeler sunarak mültecilerin entegrasyon sürecine katılmasına, misafir eden toplumun ise entegrasyon sürecine açık hale gelmesine fayda sağlayacağını söylemek mümkündür. Bu bağlamda Merten'in (2004, s. 50) bahsettiği 'kurgusal gerçekliği' yaratmaktan ziyade entegrasyon sürecinde 'hakiki gerçekliğin' etkisini artırmak, grupların birbirleri hakkında bilgi sahibi olmasına olanak tanımak ve gruplararası iletişimi

güçlendirmek adına konstrüktivist halkla ilişkilerin stratejik kullanımından bahsedilmektedir. Sosyal aksiyonların objektif gerçekliği inşa ettiği (Knoblauch, 2019, s. 276) düşünüldüğünde, konstrüktivist bir halkla ilişkiler anlayışının kökünü yanlış bilgidен veya grupların birbirleri hakkında yeterince bilgi sahibi olmamasından alan ve sosyal entegrasyona zarar verecek bir sosyal gerçekliğin inşasını önleme potansiyelinin söz konusu olduğundan bahsetmek mümkündür. Bu yapıcı iletişim anlayışının sosyal entegrasyonu destekleyici sosyal aksiyonlar ve bakış açılarının oluşmasında rol üstlenebileceği belirtilebilir.

Bu bağlamda entegrasyonun aşamalarını güçlendirmeye yönelik mesajların konstrüktivist halkla ilişkiler perspektifiyle geliştirilmesi mümkündür. Bu noktada iki yönlü simetrik bir şekilde bilgi akışına olanak tanıyan konstrüktivist bir halkla ilişkiler stratejisi çerçevesinde geliştirilen mesajları gruplar arası müzakereyi artıran bir iletişimsel inşa yaklaşımı olarak betimlemek mümkündür. Tartışma ve sonuç bölümünde konstrüktivist bir halkla ilişkiler süreci çerçevesinde entegrasyonun güçlendirilmesine yönelik mesaj geliştirme süreçlerine odaklanılmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Konstrüktivist öğrenme ve yorumlama biçimleri düşünüldüğünde bireylerin mevcut deneyimleri sonucunda geliştirmiş olduğu şablonlar aracılığı ile yeni deneyim ve olguların yorumlanması fikrinin ön plana çıktığı göze çarpmaktadır. Bahsi geçen şablonlar iletişim kanallarından alınan mesajlar aracılığıyla oluşabilmektedir. Bu bağlamda yukarıda tartışmaya açılan literatür göz önünde bulundurulduğunda, halkla ilişkilerin kültürlerarası iletişim bakış açısını barındıracak şekilde konstrüktivist bir perspektifle stratejik biçimde kullanılmasının, mültecilerin gözünde Türk toplumunun, Türk toplumu gözünde mültecilerin imajını hakikiki gerçekliğe dayanan bir şekilde yeniden inşa etmeye olanak tanıyabileceği ve konstrüktivist halkla ilişkilerin entegrasyon sürecine katkı sağlama potansiyelinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu sürecin uygulayıcısının göç ile ilgili resmi kurumlar ve sivil toplum kuruluşları olması mümkündür.

Kimlik ve kültür sürekli olarak inşa edilen süreçler olsa da geçmiş deneyimler ve medyadan iletilen mesajlar kültürün inşa ve öğrenim sürecinde referans noktası olabilmektedir. Halkla ilişkilerin etik değerleri çerçevesinde gerçekleştirilen konstrüktivist bir halkla ilişkiler faaliyeti ise medyadan iletilen mesajların düzenlenerek mültecileri misafir eden toplumun daha kabul edici olmasını sağlama potansiyeli barındırmaktadır. Diğer yandan, mültecilere iletilen mesajlar da bu kabul edici ve pozitif yönlü gelişmelerin onlara aktarılmasına olanak tanıyabilir. Sonuç olarak sosyal entegrasyonun temel taşlarından olan hedef toplum üyelerinin mültecilerin entegrasyonunu teşvik etmesi ve mültecilerin de yeni bir kültürü içselleştirirken engel sayılabilecek hususları aşması, halkla ilişkiler enstrümanlarının sağladığı kültürlerarası iletişim bağlamıyla sağlanabilir.

Konstrüktivizmin temelinde öğrenme olduğundan ve bu öğrenme sürecinde elde olan bilgiye dayanarak düşünceler inşa edildiğinden konstrüktivist halkla ilişkiler uygulamalarıyla mültecilerin durumunu gerçekçi bir şekilde aktarmaya yönelik, entegrasyon aşamalarını göz önünde bulunduran, stratejik mesajların oluşturulması önyargıları yıkmak noktasında önem taşımaktadır. Bu bağlamda gerçek hikayelerin aktarılması “göçün insanileştirilmesine” olanak tanıyan bir mesaj stratejisi geliştirilebilir ve gündemde yanlış bilginin de etkisiyle entegrasyonu zedeleyecek bir şekilde yer bulabilecek negatif göçmen imajının ötesine geçilebilir.

Konstrüktivist halkla ilişkiler kültürlenme sürecinin verimli bir şekilde yürütülmesine olanak tanıma potansiyeli taşımaktadır. Bu noktada Suriyeli mültecilerin Türk toplumunun dilini ve kültürünü öğrenmesinin eğitim, sosyal hayat ve iş gibi konularda ne şekilde faydalar sağlayabileceğine yönelik mesajların geliştirilmesi mümkündür. Bu bağlamda Suriyeli mülteciler ve Türk toplumu arasında kültürel olarak sahip olunan ortak noktalara vurgu yapmak önemlidir. Bu durum mültecilere asimilasyonun değil entegrasyonun amaç olduğunu hissettirmek noktasında önem taşımaktadır. Mültecilerin kültürlenme aşamasına yönelik faaliyetlerinin ise

Türk toplumuna aktarılması önem taşımaktadır. Çünkü, buldukları toplumun değerlerini öğrenmeye yönelik çabaların hedef ülke toplumuna aktarılması gruplararası diyalogun artmasına, önyargıların zayıflamasına ve kültürlenme sürecine yerel halkın da destek vermesine olanak tanıma potansiyeli taşımaktadır. Ayrıca toplumdaki bireylerin mültecilerin kültürlenme sürecine aktif destek vermesini motive eden ve bu desteğin yaratabileceği toplumsal fayda potansiyeline işaret eden mesajlar geliştirilebilir. Böylece Perkmann'ın (1998) da bahsetmiş olduğu ortak mevcudiyet anlayışını oluşturmaya katkı sağlanabilir.

Konstrüktivist halkla ilişkiler süreçlerinin konumlanma aşamasında da kullanılması mümkündür. Değinildiği üzere konumlanma haklar, eğitim ve gelir ile ilgili toplumsal çıktılarla ilgilidir ve bu noktada Esser'in (2010) değinmiş olduğu kültürel, ekonomik ve sosyal sermaye önemli değişkenlerdir. Bu süreçte halkla ilişkiler aracılığı ile geliştirilebilecek mesajlar Suriyeli mültecilere bu birikimleri karşılığında elde edebilecekleri toplumsal kazanımlara yönelik olmalıdır. Gerçekleştirilen iletişim süreçlerinde entelektüel ve kültürel birikimlerinin yeni bir hayat inşa etmek noktasında nasıl işlevsel olabileceğine yönelik mesajlar iletilmelidir. Diğer yandan, kültürel ve entelektüel birikimlerini kullanabilecekleri yeni sosyal ağlara nasıl dahil olabileceklerine, bunu göç ağı içinde nasıl işlevsel hale getirebileceklerine veya bu birikimlerini nasıl artıracabileceklerine yönelik bir iletişim stratejisi geliştirilmelidir. Ayrıca bu birikimlerini kendileri ve toplum için faydalı bir şekilde nasıl kullanabileceklerine yönelik fırsatlar hakkında bilgilendirme süreçlerinin işletilmesi mümkündür. Türk toplumuna ise Suriyeli mültecilerin eğitim ve ekonomi noktasında topluma kazandırabilecekleri katma değere yönelik mesajlar iletilmesi mümkündür. Diğer yandan, mültecilerin entegrasyonun kültürlenme aşamasında kazanmış olduğu yerel toplumun kültürel kodlarına uyum sağlama çabalarına bu aşamada da değinilmesi Türk toplumu tarafından konumlanma aşamasının teşvik edilmesinde rol oynayabilir. Bu durum Suriyeli mültecileri entegrasyon sürecinin konumlanma aşamasına motive etme, Türk toplumunun ise entegrasyonu teşvik etmesi için bir zemin yaratabilir.

Castles ve diğerlerinin (2014) fikirleri göz önünde bulundurulduğunda sivil toplumun entegrasyon sürecine dahil olmasının önemli bir işlevi olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumun Esser'in entegrasyon süreçlerinde üçüncü basamağı oluşturan etkileşim safhasında önem arz ettiği açıktır. Bu bağlamda, Türk toplumuna yönelik Suriyeli mültecilerle komşuluk ilişkileri ve topluluk hayatını güçlendirmeye yönelik mesajların paylaşılması, dil öğrenim süreçlerinden kültürel değişkenleri kavramaya uzanan farklı konularda sivil toplumun dahlini kolaylaştırıcı ve teşvik edici halkla ilişkiler stratejilerinin gerçekleştirilmesi önem taşımaktadır. Mültecileri misafir eden toplumda etkileşime ve iletişime açık bir yapının bulunmasının, entegrasyonun farklı aşamalarındaki bireylerin entegrasyon süreçlerini kolaylaştırma potansiyeli taşıdığı önermesinde bulunmak mümkündür. Bu durum aynı zamanda kültürlerarası iletişim süreçlerini güçlendirme ve Suriyeli mültecilerde toplumsal kabul duygusunu perçinleyerek kimliklenme süreci için uygun bir zemin yaratma potansiyeli taşımaktadır.

Kimliklenme noktasında mültecilerde gelmiş oldukları ülkenin kültürünü kaybetme anksiyetesi yaratmayacak fakat Türkiye'deki değerlerle entegre olmak noktasında onları motive edecek bir mesaj stratejisinin inşa edilmesi önemlidir. Bu noktada Zimmermann ve diğerlerinin (2007) öne sürmüş olduğu kimliklenme aşamalarının birinci ve ikinci maddeleri göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bağlamda Suriyeli mültecilerin hem Suriye'nin hem de Türkiye'nin kültürüne yönelik aidiyet duygusunu barışçıl bir şekilde bir arada hissetmesini motive edecek mesajların kurgulanması önemlidir. Bu mesajlarda bulunduğu toplumun kültürüne ait hissetmesinin geldiği toplumun kültüründen vazgeçiş anlamına gelmediği, aksine yeni fırsatlar için önemli bir değişken olduğuna değinilmelidir. Diğer yandan, özellikle yeni kuşak Suriyeli mültecilerin, sadece Türk kültürüyle kimliklenmesine yönelik mesajlar da iletilebilir. Fakat bu noktada, kendi kültüründen vazgeçmesinin bir zorunluluk gibi konumlandırılmaması, kültürel aidiyet ikilemi/anksiyetesi yaratmamak ve başarılı bir entegrasyon süreci gerçekleştirmek adına önem taşımaktadır.

Konstrüktivist halkla ilişkiler süreçlerinin uygulayıcısı olabilecek ilgili kurumlar halkla ilişkileri kullanarak mülteci gündemi etrafında oluşmuş farklı kamuların sorunlarını etkin bir dinleme ve konstrüktivist bir bakış açısıyla tekrar şekillendirebilir, kamulara doğru bilgi akışını sağlayarak yerel halkı etkileşimi teşvik eden bir bakış açısına sahip olmak üzere ikna edebilirler. Etik ölçütler çerçevesinde gerçekleştirilen konstrüktivist halkla ilişkiler aracılığı ile gerçekliğe dayanan mesajlar geliştirilmesi, negatif şablonların ortadan kaldırılmasına, yanlış bilginin etkisinin azaltılmasına, yerel halkın empati seviyesinin artmasına imkan tanıyabilir. Yerel halkın empati potansiyelindeki artış ise sosyal entegrasyonun önemli parametrelerinden birisi olan etkileşimi güçlendirme potansiyeli taşımaktadır. Diğer yandan, konstrüktivist halkla ilişkilerin güçlendirebileceği gruplararası bilgi akışı Suriyeli mültecilerin entegrasyon süreçlerine yönelik potansiyel önyargılarını ortadan kaldırmak noktasında da etkili olabilir. Bu durum entegrasyonun bir asimilasyon sürecinden ziyade birlikte yaşama kültürü olduğu mesajını aktarmayı kolaylaştıracaktır.

Bu çalışma kavramsal bir tartışma aracılığı ile konstrüktivist halkla ilişkilerin mültecilerin sosyal entegrasyonu sürecinde sunabileceği faydayı gözden geçirmekte ve gelecek çalışmalar için düşünsel bir zemin oluşturmaktadır. Gelecekteki çalışmalarda mevcut konunun örnek olay incelemeleri ve veri-güdümlü çalışmalarla ele alınması, halkla ilişkilerin toplumsal fayda amacıyla kullanımına ışık tutmak adına önem arz etmektedir. Bu bağlamda, göç ve entegrasyonla ilgilenen sivil toplum kuruluşları ve kurumların mesaj geliştirme stratejileri incelenebileceği gibi; bu alanda faaliyet gösteren uzmanların görüşlerine başvuru yapılan araştırmalarla da halkla ilişkiler yaklaşımlarının sunabileceği potansiyel keşfedilebilir. Ayrıca farklı halkla ilişkiler yaklaşımlarının göç ve entegrasyon gibi geniş ve karmaşık bir konunun çözümünde oynayabileceği rolün tartışılması, halkla ilişkilerin kurumsal uzamın ötesinde sunabileceği faydaları anlamak ve halkla ilişkilerin gerçek potansiyelini keşfetmek için fırsatlar sunacaktır.

Kaynakça

- Asunta, L. (2016). *The role, the goal and the soul of professional public relations: Developing a holistic model of PR professionalism*. Jyväskylä: Jyväskylä studies in humanities.
- Amétépé, F. ve Hartmann-Hirsch, C. (2011). An outstanding positioning of migrants and nationals: The case of Luxembourg. *Population Review*, 50(1), 195-217. Erişim adresi: <https://muse.jhu.edu/article/441235/pdf>
- Amineh, R. J. ve Asl, H. D. (2015). Review of constructivism and social constructivism. *Journal of Social Sciences, Literature and Languages*, 1(1), 9-16. Erişim adresi: [http://www.blue-ap.org/j/List/4/iss/volume%201%20\(2015\)/issue%2001/2.pdf](http://www.blue-ap.org/j/List/4/iss/volume%201%20(2015)/issue%2001/2.pdf)
- Bartram, D., Poros, M. V. ve Monforte, P. (2017). *Göç meselesinde temel kavramlar*. Ankara: Hece.
- Bates, D. (2006). *“Mini-Me” History public relations from the dawn of civilization*. Florida: Institute for Public Relations. Erişim adresi: https://www.instituteforpr.org/wp-content/uploads/MiniMe_HistoryOfPR.pdf
- Castles, S., Haas, H. d. ve Miller, M. J. (2014). *The age of migration international population movements in the modern world [5th edition]*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Constant, A. F. ve Zimmermann, K. F. (2009). *Migration, ethnicity and economic integration*. Bonn: IZA.
- Davis, K. A., Ovando, C. J. ve Minami, M. (2015). Language and literacy acquisition theories. B. J. Irby, G. Brown, R. Lara-Alecio, ve S. Jackson (Der.), *The handbook of educational theories* içinde (ss. 395-418). Charlotte: Information Age Publishing.

- Delia, J. (2011). Constructivism. E. Griffin (Ed.), *A first look at communication theory* içinde (ss. 98-110). New York: The McGraw-Hill.
- Esser, H. (2010). Assimilation, ethnic stratification, or selective acculturation? Recent theories of the integration of immigrants and the model of intergenerational integration. *Sociologica*, 1, 1-29. doi: 10.2383/32055
- European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. (2006). *Social integration of immigrants: Contribution of local and regional authorities*. Erişim adresi: https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef0622en.pdf
- Fawcett, S. E., Waller, M. A., Miller, J. W., Schwieterman, M. A., Hazen, B. T., & Overstreet, R. E. (2014). A Trail Guide to Publishing Success: Tips on Writing Influential Conceptual, Qualitative, and Survey Research. *Journal of Business Logistics*, 1(35), 1-16. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1111/jbl.12039>
- Heide, M. (2009). A Social Constructionist Perspective on Public Relations and Crisis Communication. Ø. Ihlen, B. van Ruler ve M. Fredriksson (Ed.), *Public Relations and Social Theory: Key Figures and Concepts* içinde (ss. 43-61). New York: Routledge
- Hutton, J. G. (1999). The definition, dimensions, and domain of public relations. *Public Relations Review*, 25(2), 199-214. Erişim adresi: [https://doi.org/10.1016/S0363-8111\(99\)80162-3](https://doi.org/10.1016/S0363-8111(99)80162-3)
- Institute Montaigne (2017). *Syria: To end a never-ending war*. Erişim adresi: <https://www.institutmontaigne.org/en/publications/syria-end-never-ending-war>
- Jaakkola, E. (2020). Designing conceptual articles: four approaches. *AMS review*, 10(1), 18-26. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1007/s13162-020-00161-0>
- Knoblauch, H. (2019). From the social to the communicative construction of reality. M. Pfadenhauer ve H. Knoblauch (Ed.), *Social Constructivism as Paradigm?* içinde (ss. 275-291). New York: Routledge.
- Lahey, P. N. (2003). Acculturation: A review of the literature. *Intercultural Communication Studies*, XII(2), 103-118. Erişim adresi: <https://web.uri.edu/iaics/files/10-Paul-N.-Lahey.pdf>
- Langer, R. (1999). *Towards a constructivist communication theory?: Report from Germany*. Göteborg: NORDICOM-Information. Erişim adresi: <https://www.nordicom.gu.se/en/tidskrifter/nordicom-information-1-21999/towards-constructivist-communication-theory-report-germany>
- Latcheva, R. ve Herzog-Punzenberger, B. (2011). Integration trajectories: A mixed method approach. M. Wingens, M. Windzio, H. d. Valk ve C. Aybek (Ed.), *A life-course perspective on migration and integration* içinde (ss. 121-142). Dordrecht: Springer.
- Madero, A., Bhattacharya, T., Mugisa, F. ve Mahaseth, T. (2016). *Negotiating space: Traces of social integration*. İstanbul: İstanbul Kültür University. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/309872476_NEGOTIATING_SPACE_Traces_of_Social_integration
- Mägi, K. (2018). *Ethnic residential segregation and integration of the Russian-speaking population in Estonia*. Tartu: University of Tartu. Erişim adresi: <https://dspace.ut.ee/handle/10062/62344>
- Merten, K. (2004). A constructivistic approach to public relations. B. van Ruler ve D. Verčič (Ed.), *Public relations and communication management in Europe: A nation-by-nation introduction to public relations theory and practice* içinde (ss. 45-54). Berlin: De Gruyter.
- Okay, A. ve Okay, A. (2012). *Halkla ilişkiler: Kuram strateji ve uygulamaları*, İstanbul: Der.

- Olusegun, B. S. (2015). Constructivism learning theory: A paradigm for teaching and learning. *IOSR Journal of Research & Method in Education*, 5(6), 66-70. doi: 10.9790/7388-05616670
- Özdemir, E. (2017). Suriyeli mülteciler krizinin Türkiye'ye etkileri. *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 114-140. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uksad/issue/33359/371266>
- Penninx, R. (2005). Integration of migrants. Economic, social, cultural and political dimensions. M. Macura, A. L. MacDonald ve W. Haug (Ed.), *The new demographic regime. Population challenges and policy responses* içinde (ss. 137-152). New York: United Nations.
- Perkmann, M. (1998). Social integration and system integration: Reconsidering the classical distinction. *Sociology*, 32(3), 491-507. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1177/0038038598032003005>
- PEW Research. (2018). *Most displaced Syrians are in the Middle East, and about a million are in Europe*. Erişim adresi: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2018/01/29/where-displaced-syrians-have-resettled>
- Richmond, A. H. (1993). Reactive migration: Sociological perspectives on refugee movements. *Journal of Refugee Studies*, 6(1), 7-24. doi: <https://doi.org/10.1093/jrs/6.1.7>
- Schunk, R. (2014). Transnational activities and immigrant integration in Germany. R. Schunk (Ed.), *Transnational activities and immigrant integration in Germany* içinde (ss. 179-199). Cham: Springer.
- See Far. (2018). *Return, stay, or migrate? Understanding the aspirations of syrian refugees in turkey*. Erişim adresi: <https://seefar.org/wp-content/uploads/2018/03/Syrians-in-Turkey.pdf>
- T24. (2018). *Kızılay Başkanı: Gerçekçi olalım, Suriyelilerin yarısı geri dönmez*. T24 web sitesinden erişilen adres: <https://t24.com.tr/haber/kizilay-baskani-gercekci-olalim-suriyelilerin-yarisi-geri-donmez,572925>
- Tench, R. ve Yeomans, L. (2009). *Exploring public relations*. Essex: Pearson Education Limited.
- Teyit.org. (2017). *Türkiye'de yaşayan Suriyelilerle ilgili internette yayılan yanlış bilgiler*. Teyit.org web sitesinden erişilen adres: <https://teyit.org/turkiyede-yasayan-suriyelilerle-igili-internette-yayilan-22-yanlis-bilgi>
- Tyyska, V., Blower, J., Boer, S. D., Kawai, S., & Walcott, A. (2017). *The Syrian refugee crisis: A short orientation. RCIS Working Paper No. 2*. Ryerson Centre for Immigration and Settlement. Erişim adresi: <https://digital.library.ryerson.ca/islandora/object/RULA%3A8415>
- United Nations High Commissioner for Refugees. (2021). *Situation Syrian regional refugee response*. UNHCR Operational Data Portal web sitesinden adres: <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria/location/113>
- United Nations Department of Economic and Social Affairs. (1998). Recommendations on statistics of international migration. *Statistical Papers Series M*, 58, 1. Erişim adresi: https://unstats.un.org/unsd/publication/seriesm/seriesm_58rev1e.pdf
- Van Hear, N. (1998). *New Diasporas: The mass exodus, dispersal and regrouping of migrant communities*. Padstow: UCL Press
- Verga, L., & Kotz, S. A. (2013). How relevant is social interaction in second language learning? *Frontiers in Human Neuroscience*, 7, 1-7. Erişim adresi: <https://doi.org/10.3389/fnhum.2013.00550>
- Waters, M. ve Pineau (2015). *The integration of immigrants into American society*. Washington: The National Academies Press.
- Zimmermann, L., Zimmermann, K. F. ve Constant, A. (2007). Ethnic self-identification of first-generation immigrants. *International Migration Review*, 41(3), 769-781. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1111/j.1747-7379.2007.00093.x>

Extended Abstract

Purpose

Turkey has opened its borders to many Syrian refugees with its "open door" policy. There are over 3.6 million Syrian refugees in Turkey. Different studies indicate that a significant amount of Syrian refugees willing to stay in Turkey. The increasing Syrian refugee population in Turkey and the potential of this situation to turn into long-term migration show the necessity of integration processes. Integration activities carried out are important in terms of adaptation of refugees to the educational and economic structures of the country they migrated to. In this context, it is possible to state that public relations has a point of view that can be effective in integration processes such as creating information flow and improving the volume of social participation in order to reach a societal consensus. However, the number of studies dealing with the contribution of public relations in the field of refugee integration is limited. In the context of the study, the integration perspective presented by Esser was considered. Within this framework, potential contribution of constructivist public relations approach has been discussed for realizing a consensus and participation between Syrian refugees and Turkish society.

Design and Methodology

Public relations is a discipline that has been intensely discussed from the corporate communication perspective. However, public relations is of paramount importance when it comes to solution of social challenges. In recent years, migration issue has been covering more space on the agenda of societies and media. This study includes a theoretical discussion on the potential contribution of the public relations perspective. Perspective of public relations and potential solutions towards refugee integration presented by this discipline have not been sufficiently discussed. However, it is possible to state that public relations has a high potential to contribute to the process of refugee integration. While conducting the theoretical discussion within the scope of the study, the migration literature and the reports published in this field were used to describe the current situation of Syrian refugees in Turkey. The stages of social integration, in other words parameters of social integration, were determined by the perspective presented by Esser. The constructivist public relations approach and the message development possibilities offered by this approach were discussed in terms of its potential contribution to the integration processes in the context of the current situation of Syrian refugees and Esser's integration perspective. In this study, social integration was considered as a two-way process between refugees and the society hosting them. In this framework, the theoretical discussion was held in the context of how to encourage the participation of Syrian refugees in the integration process and how to motivate Turkish society to encourage and support integration of Syrian refugees.

Findings

This theoretical discussion shows that the strategic use of public relations from a constructivist perspective, incorporating an intercultural communication perspective, has the potential to contribute to the integration process by allowing the reconstruction of the image of the refugees in the eyes of the Turkish society. A constructivist public relations activity, carried out within the framework of the ethical values of public relations, has the potential to make the society that hosts refugees more accepting, especially by arranging the messages transmitted from the media. On the other hand, the messages conveyed to refugees via public relations activities can also allow these accepting and positive developments to be conveyed to them.

Constructivist public relations has the potential to enable the acculturation process to be carried out efficiently. At this point, it is possible to develop messages for the Syrian refugees about the benefits (in education, social life and business) of learning about language and Turkish culture. It is also possible to use constructivist public

relations processes in the positioning phase. Messages that can be developed from the perspective of public relations during the positioning process should be aimed at the social gains that Syrian refugees can obtain. In the communication processes carried out, messages should be conveyed about how their intellectual and cultural capitals can be functional in terms of building a new life. At the same time, this situation has the potential to strengthen intercultural communication processes and create a suitable basis for the identity process by strengthening the sense of social acceptance in Syrian refugees. A consensus oriented message strategy should be developed to reach Syrian refugees in identification phase. It is important to build a message strategy that will not create anxiety about losing their own culture, but will motivate them to integrate with the values in Turkey. Benefits of identification with Turkish culture can be conveyed to new generation Syrian refugees. However at this point, it is important not to position it as an obligation to give up on one's own culture.

Research Limitations / Sınırlılıklar

This study questions the potential contribution of public relations to the refugee integration processes only within the framework of the constructivist public relations approach. On the other hand, the discussion of refugee integration within the scope of the study was carried out by considering the Syrian refugees and their position. This is because Syrian refugees are currently the largest refugee group in Turkey. In future studies, different public relations approaches and the realization of studies on the integration of refugees from different source countries will provide opportunities to understand the potential contribution of public relations more effectively.

Implications (Theoretical, Practical and Social)

This study focuses on the potential contribution of public relations to integration activities related to Syrian refugees. It creates an intellectual ground for future studies by evaluating immigrant integration and constructivist public relations approach in an interdisciplinary manner. On the other hand, it provides a roadmap for the potential contribution of public relations and how it can be used in the integration process for organizations such as non-governmental organizations and migration-related public institutions that take responsibility for the fulfilment of integration processes. Relevant institutions, which can be implementers of constructivist public relations processes, can reshape the problems of different publics formed around the refugee agenda with an active listening and constructivist perspective by using public relations, and by providing the right information flow to the publics, they can persuade the local people to have a perspective that encourages interaction with refugees. Developing truth-based messages through constructivist public relations carried out within the framework of ethical criteria can enable the elimination of negative stereotypes, reducing the effect of misinformation, and increasing the empathy level of local people.

It was also identified that constructivist public relations will potentially provide social benefits. It was discussed that the two-way-symmetrical flow of cultural and daily information between Turkish society and Syrian refugees will strengthen the integration process of Syrian refugees and develop a culture of solidarity.

Originality/Value

The integration of Syrian refugees has become an interdisciplinary issue discussed in different theoretical contexts. However, amount of studies on the solution developments toward integration from the public relations perspective was limited. In this context, the this study has a unique structure that brings together the approaches of migration, integration, intercultural communication and constructivist public relations on a common theoretical ground. It not only describes the current situation of Syrian refugees, but also prepares an effective theoretical ground for future studies. In addition, within the framework of the study, integration was

evaluated in the context of a two-way symmetrical communication that can be realized between Syrian refugees and Turkish society, and it was evaluated outside of being a situation for refugees only. Unique suggestions have been made on how this approach, which is in line with the nature of the public relations understanding, can contribute to integration activities related to Syrian refugees staying in Turkey, and how Turkish society can encourage integration and motivate Syrian refugees to participate in the integration process.

Araştırmacı Katkısı: Oğuz KUŞ (%100).